

Hıristiyanların İslamiyet'e Karşı Olan Şükür ve Mahmedetleri

Mihran BOYACIYAN

Bu çalışmada, ikinci meşrutiyetin ilanının getirmiş olduğu heyecan ve ümitle yazılmış bir eserde Sina Yarımadası'nda yaşayan Hristiyanlara Hz. Muhammed'in göstermiş olduğu müsamahayı ele alan bölümünün sadeleştirmesini yapacağız. Bu eser¹ bizim açımızdan iki önemli noktaya değinmesi vesilesiyle önem arz etmektedir. Her şeyden önce Osmanlı Devleti'nin son döneminde, azınlıklar meselesinin ve Ermeni olaylarının yoğun olduğu bir kargaşa ortamında gayr-i müslim bir entellektüelin müslümanlara olan saygısını, İslâm Tarihini yorumlayışını ve devletin ayakta kalması için söylemiş olduğu samimi duyguları görüyoruz. Her ne kadar Osmanlılık fikrini savunan ülkesine bağlı vatandaşlar ve bürokratlar o dönemde mevcut idi ise de, Mihran Boyacıyan gibi fikirlerini bu derece ateşli savunan çok olmasa gerek. Diğer dikkate değer bir husus ise, bu dönemde çok sık ileri sürülen bir fikir olan meşrutî rejimin İslâm'ın özünde olduğu ve bunun en güzel örneklerinin de Hz. Muhammed'in uygulamalarında görüldüğünün belirtilmesidir. Söz konusu antlaşma metni ve benzeri metinler çeşitli azınlıklar tarafından Osmanlı Devleti'nin son yıllarında, gazete ve dergilerde sık sık işlenmiştir. Bunun nedeni ve antlaşmaların içeriği üzerinde ileride ayrıca duracağız.

1861 yılında Diyarbakır'da doğan Mihran Boyacıyan, 1884'de Mülkiye'den mezun olduktan sonra, ülkenin çeşitli ilçelerinde kaymakamlık yapmıştır. Yazarın başlıca eserleri şunlardır. Ef'âli Semâiyanın Tasrihi, Romeo ile Julyet (Tercüme), Verona'nın İki Asilzâdesi (Tercüme), Sehih Komedyası, Othello (Tercüme). Sadece ilk bölümünü sadeleştirdiğimiz eserin diğer konu başlıkları da şunlardır: Ahidname-i Mübareke-i Peygamberi, Hey'et-i Muhtereme-i Meb'usan'a (Sada-yı Vatan), Ruh-u Devlet Adalettir, Bütçe ve Teferruatı, Umumi Masraflar, Tevsi'i Mezuniyet.²

Müellifimiz söz konusu antlaşmanın muhtevası ve ona imza atan sahabe ve ileri gelenlerin isimlerini verdikten sonra, "Hristiyanların İslâmiyet'e Karşı Olan Şükür ve Mahmedetleri" başlıklı şu yazıyı yazmıştır.

* * *

Tur-ı Bâbil gibi temelinden sarsılan ve yıkılıp yerle bir olan istibdad binası yerine gelen hürriyet, müsavât ve uhuvvetin tabii neticesi olarak, geçen Perşembe günü ulla, fuzelâ, reisler ve Hristiyan ileri gelenlerinin birer urbada yan yana aynı his, aynı fikir, aynı kardeşlik ve vatan sevgisiyle cemaaatleri başlarına geçerek en süslü urbaları takiben Bab-ı Âli avlusunda ve huzur-u sedaretpenahide söyledikleri belîğ nutuklarla bütün Osmanlı halkını kardeşçe birleşmeye ve vatanın saadeti için çalışmaya ve gayrete, birbirleri uğruna kanlarının son damlasını bile dökmeye yemin etmeye davet etmelerini ve yüzbine yakın ahalinin yürekli askerle tekvücdü olarak davetlerini büyük bir heyecan ve alkışlarla kabul etmelerini görünce, sevinç gözyaşları dökerek; Ya Rab bu ne nimet! bu ne bahtiyarlık! varol ey millet-i necibe-i İslâmiye! Daim ol ey Hey'et-i Muhtereme-i Osmaniye! Artık halinden emin, istikbalinden mutmain ol diyerek bir mutluluk nidası çektim. İşte vakt-i saadete bir örnek teşkil eden ve ruhu okşayan bu manzaranın tesiri altında kalarak zaman ve mekana son derece uygun olarak nezdimde gizli bulunan ve sureti övünçle saklanan "Mübarek ve Ulu Ahidname-i Celil-i Peygamberi" yi Osmanlı ümmetinin dikkatine arz etmekten maksadım şuydu: Öncelikle meşru-

* **Yayına hazırlayan: Arş. Gör. Mehmet ÇOG**, Ankara Ü. Sosyal Bilimler E.

1 Mihran Boyacıyan; **Ahidnâme-i Mübareke**, Arşak Garoyan Matbaası, İstanbul 1326, s.6-9.

2 Çankaya, Ali: **Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler**, c:2, s. 141, Ankara 1968

tiyetin Peygamber-i Zîşân tarafından nasıl yürürlüğe konup uygulandığı, Ehl-i İslâm'a ne suretle tavsiye ettiğini anlatmaktır. İkinci olarak, o Nebi-i Azimü's-Şân'ın Hristiyan toplumuna bahsettikleri iyilik ve lütufların ne kadar ulvi, ne kadar mukaddes, ne kadar saygı değer olduğunu bütün Hristiyan vatandaşlarımıza, bütün Avrupa milletlerine ibraz etmektir.

Asr-ı Saadet'te bazı bedevilerin kötü muamelelerinden dolayı Tur-i Sina rahipleri Cenab-ı Nebi Zîşân'a müracat ve şikâyetle bulunmuşlardır. Peygamber, Allah'ın elçisi olmasından dolayı her türlü irade ve güce sahip iken, kendiliğinden bir karar almayıp, meselenin enine boyuna görüşülüp müzakere edilmesini isteyip bir meclis toplanmasını istemiştir. İşte sahabe'nin imzasının da alınarak meşruti sistemin nasıl uygulandığını gördükten sonra, Peygamberin aziz ruhunu da anarak sözü Hristiyan vatandaşlarımıza yöneltmek istiyorum:

Ey Rum, Ermeni, Bulgar, Sırp, Katolik, Protestan ve sair Hristiyan vatandaşlar! Vesika halindeki bu mübarek Ahidnâme'nin, ne suretle Yavuz Sultan Selim hazretlerine takdim olunduğu ve kendilerinin onu saygıyla kabul edip tercüme ettirip tasdik ederek mülûmanlara yeni bir vasiyet olarak icra ettiğini saygı ve şükranla mütalaa ediniz.

Eğer Hristiyan doğmamızla, Hristiyan büyümemizle ve Hristiyanlığı bugün hala muhafaza etmemizle iftihar ediyorsak, bin üçyüz yirmi seneden beri Hristiyanlığın himaye ve ayakta kalmasına yegâne sebep olan işte bu Peygamberin sözleşmesinin hükümlerine karşı şükür ve minnettarlık secdesine kapanmak bağıllık değil midir ?

Eğer Peygamber-i Azimü's-Şân Hazretleri Ashâb-ı Kiram-ı meşveret meclisine davet etmeyip fikirleri aydınlatmasaydı, eğer ehl-i zimmet olduğumuza dair ashâbın da görüşlerini alarak böyle bir mübarek ahidnameyi lutfetmeselerdi, eğer Kur'an-ı Azimü's-Şân da Hristiyanların ehl-i kitap olup, onların canı, malı, rızını muhafazasını kesin bir surette emir ve ferman buyurmasaydı, eğer mübarek ahitnamede görüş ve imzası bulunan Hz. Ömer Kudüs'ü fethinde Hristiyanlara karşı bir iyi niyet nişanesi olarak Kamame (Kiyame) kilisesinde kardeşlik niyetiyle Cuma namazını kılmasaydı, Deyrem ih-san buyrulmasaydı, o zeki, o cesaretle, o ilim ve hünerle Avrupa, Asya, Afrika kıtalarını kısa bir sürede eline geçiren Emevi ve Abbasi devletleriyle, İran ve Selçuklu melikleri, bunun yansırı dünyayı zangır zangır titreten Osmanlı Devleti'nin altı yüz senelik saltanatı süresinde üç kıt'a da Türk, Arap ve Acemden başka Hristiyan kavimlerden bir eser kalacak mıydı? Avrupa'da ve Hristiyan aleminde İsevi dinini titreten Engizisyonlar, Sen Bartelmi vakaları gibi elim hadiseler birbirini izlediği kargaşada İslâmiyet'e sığınan Hristiyan milletlerin ibadetlerini rahatça yapmalarında, dil ve adetlerini korumalarında iftihar ediyorlarsa, bunların mübarek ahitnâme sayesinde olduğu güneşin ışıkları kadar apaçık ortadadır.

İçinde bulunduğumuz yirminci asır medeniyet devrinde Almanya, Rusya, gibi Hristiyan devletlerin kendi tebarları ve değişik unsurlara yaptıkları insanlığa aykırı uygulamalar dikkate alındığında, Muhammed (a.s) tarafından bahşedilen ve sonraki sultanlar tarafından korunan lütuflara ne kadar saygı ve şükranla bulunsak, ne kadar bağıllığımızı bildirsek az olacağı aşîkardır.

Binaenaleyh 1326 senesinden beri yani asr-ı saâdetten başlayarak himaye ve muhafaza edilen ve bu hüriyet gününe kadar süregelen, Hristiyan din ve mezhepleri, bugün Osmanlı Devleti'nde meskûn cümle Hristiyan milletlerin İslâmiyet'in lütuf ve meziyet ve ulviyetini takdir ve takdis etmeleri, İslâm vatandaşlarımıza samimi bir kalple kardeşlik elimizi uzatıp fikrimizi ve kalbimizi, genel menfaatlerimizi bir noktada birleştirerek tek bir vücut oluşturarak bu baskı altında dost ve düşman herkese gerçek birliği her hâlûkârda göstererek ve İslâm tarihinde istisna teşkil eden istibdat devrine nefretle bakarak Osmanlı milletinin şan ve şerefini yükselterek İslâmiyet'e karşı şükranlarımızı, minnertarlığımızı kesin bir şekilde beyan etmek insani bir vecibe olacağını tekrar izah etmek gereksizdir.